

ע"ה א מ"י שם טו"ע
א"ח ס"י י"א ס"ק
י"ג:

תורה אור השלם

1. חג הסוכות תעשה לך שבועת ימים באספוד מגורך ומיקבך: דברים טו יג
2. ולקחתם אגדת אוזב וטבלתם בדם אֶשֶׁר בַּסֶּף וְהִגַּעְתֶּם אֶל הַמִּשְׁקָף וְאֶל שְׁתֵי הַמַּחֲזוּת מִן הַדָּם אֲשֶׁר בַּסֶּף וְאַתֶּם לֹא תִצְאוּ אִישׁ מִמֶּנּוּ בַיּוֹם יוֹם הַבְּקָר: שמות יב כב
3. ולקחתם לכם ביום הַבְּקָר שֶׁן עֵץ הָדָר פֶּתַח תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ עֵבֶת וְעָרֵב יַחְלֹל וְשִׂמְתֶם לָפָנַי יָי אֱלֹהֵיכֶם שְׁבֻעַת יָמֵים: ויקרא כג מ
4. עֵץ הַמָּדְרֵי יָהּ וְהָיִל לִי לִישׁוּעָה זֶה אֵלֵי וְאָנֹכֶה אֶלֶּהֶי אָבִי וְאַרְמִינֶנּוּ: שמות טו ב
5. וְגַד יַעֲלֶה מִן הָאֶרֶץ וְהָשִׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הַדֶּשֶׁה אֶת כָּל פְּנֵי הַיָּם: למען ידעו דרתיכם כי בסבות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני יי אלהיכם: ויקרא כג מג

רבינו הגאון

בעיני עני נותן בשעת מיתת פתיל בכנף הכנור וליכא, דהוא מתוח הוא ואינה עני נותן, קמיל דלא חיישי, תיש תלאן דלא פסק ראשי חוטין שלהן פסולה. אמר רב פסולה דלא פסק ראשי חוטין שלהן פסולה. ומשני רב פסולה דר שפיסקו, ולוי תני פסולה לעולם. אמר רב מתנה בדידי הוה עובדא ואמר שמואל פסולה לעולם. ואגבי דמשני רב בחולה על הגפן וכו' דלשלפניהו שלופי גידולן מנין קורא עשיה דיהוה, ולפיכך קתני פסולה כו', קמא לן פסול לעולם, הוא דהא לוי ושמואל פליגי עליה דרב והם רביי לגביה, וחבר דהא עלתה ליה בקושיא, ואמינן לאוקמי שמועתא דרב כותא, ר' שמעון בר צדוק דאמי' עבר וליקט ביום טוב הענבים של הוס, כיון שהיו ענבי מרוכין מעלי, אפי' דמיטען היום בספולתו עומא, וליפנין לולב מסוכה, תנא קמא דפסיל כשמואל לוי, חכמים שמכשירין כרב דאמר קציצתן זו היא עשייתן, ודחוקין לא כולי עלמא, וזון תנא קמא וחכמים, (ו) כוליהו סבירא להו גבי סוכה בעיני מעשה לשם סוכה דלמא, דקיימא לן תעשה ולמא, ולא אמרינן קציצתן זו היא עשייתן, אלא בהא פליגי, תנא קמא סבר ילפינן לולב מסוכה, כשם דלגבי סוכה לא אמרינן קציצתן זו היא עשייתן, כך גבי לולב לא אמרינן ליקטתן

פסולין פסולין

כולהו אמוראי וכולהו שיטתא כשמואל ולא אמר קציצתן זו עשייתן וגבי סוכה צריך נענוע: **דשלפניהו שלופי**. קצת קשה דהא מפרש טעמא דצרייתא משום תעשה ולא מן העשוי וי"ל אסמכתא דעלמא הוא אי נמי הכא מיירי כשנפשא ומעורה בקליפה ואין יכול להחיות לה כי היא דפ' העור והרוטב (חולין דף קס:) דלע"ג דחשיב כמלוט מ"מ כיון דלא נקנץ לגמרי לא אמרינן זו היא עשיה: **דברי ר"ש בן יהוצדק**. תנא היה ואפשר שזה הוא הנוכר דכמה מקומות דש"ס א"ר יוחנן משום ר"ש בן יהודק ואין זה הוא דפרק זה צורך (סנהדרין דף טו.) דקדמיה ריש לקיש רועי צקר ואמר להו ר' יוחנן אי קרינכו רועי לאן מאי עבידנא לכו דלא הוה מהדר ליה הכי אלא מומה היה על כבוד רבו: **והכא במי"ף אורב** מסוכה קמיפליגי. והא דליפלגו צעזע וליקטן ולא איפלגו צליקטן מערב ז"ט דבעי לשמועין אין דיחוי אלא מנות כדאיתא דפרק לולב הגזול (לקמן דף ג.) ח"נ משום דמע"ט היה יכול לתקן לכתמילה להמיר אוגוד ולחזור ולאוגוד אי נמי כדפי' דקונטרס לקמן דנקט פלוגמיהו דז"ט למימר דנתר אוגדיה פליגי דהא דז"ט לא אגיד ליה: **ל' קריחה** קריחה א' ילפינן. גריס קדושין (דף ג.) ילפי' קיחה קיחה משדה עפרון אכל הכא לא ילפינן גזירה שוה דלקיחה: **מקיש סוכה** לחגיגה. הכא מייתי קרא דתג הסוכות תעשה לך ולעיל (דף טו.) דלסרינן ע"י סוכה משום דליתקש לחגיגה מייתי קרא דתג הסוכות שצעת ימים לה: **ו' גידולין** מן הארץ. גריס ככל מערבין (עירובין דף טו.) גבי מעשר שני דכתיב ונתתה הכסף דצקר וצלאן חשיב דמה גידולו מן הארץ אכל צפ' השוכר את הפועלים (ב"מ דף פט.) גבי דיש וצפ"ק דקדושין (דף י.) גבי הענקה לא חשיב דמה גידולי קרקע דלגבי דבר היולא מן הקרקע ממש כגון דיש וגידולין לאו יולא מן הקרקע היא אלא שהיא גדילה מן הקרקע: אי

כעין כנף נשעה פסיל. נשעה שפוטלו שחלה זו הפתילים בעיני כנף אחד ולא שניס: לעולם. ואפילו מפסקן לשנים לאחר קישור וקשיא לרז: וסיכך על גבן פסולה. ול"ג דצרייתא אס היה סיכוך הרבה מהן או שקלנן: דשלפניהו שלופי. פסקן מן האילן עד שניתקן ומתוך שאין קציצתן ניכרת כל כך ששוכנין ראשי פשיטתן אכל האילן לא היו עשיה מעלייא: **מ"מ תלאן ואח"כ פסק קשיא לרז**. דמכשר: כסגאי. אי אמרינן קציצתן זו היא עשייתן או לא: **עבר וליקטן**. ענבי ההדס דתנן לקמן (ד' ג.) אס היו ענביו מרובין מעליו פסול דהוה ליה מנומר ולא הדר הוא ולא מייעטו כשר ואין מנעטין דז"ט דמתקן מנא להשיר את הפסול וקתני דצרייתא עבר על דברי חכמים שאמרו אין מנעטין דז"ט וליקטן דז"ט פסול: **סברו**. רבנן דזי מדרשא דעזו למישמע מינה דצליקטתן זו היא גמר עשייתן פליגי: **דכולי עלמא**. תרוייהו הכן תנאי סבירא להו: **לולב צריך אגד**. לאגוד שלשה המינין כחמד ושייכא זה עשיה: **וילפינן לולב מסוכה**. דצנין אכ מה מניו צוכה שיש זה מעשה והקפידה תורה על העשוי דפסול אף לולב כן: לא ילפינן לולב מסוכה. לפסול זה את העשוי: **ואיצטעו אימא**. אס הוה סבירא להו לתרוייהו לולב צריך אגד ושייכא דיה עשיה דכולי עלמא (ט) דילפינן לולב מסוכה למיפסל ולקייטתן לאו זו היא עשייתן: **ר"ע סבר לולב צריך אגד**. לאגוד שלשה המינים ושייכא דיה עשיה ועל כרחק מצדוד יוס אגדו עס ענביו וכי לוקטו דז"ט הוה ליה מן העשוי: לא ילפינן. לא למדוהו ואין אדם דן גזירה שוה מעצמו אלא ח"כ למדו מרבו ורבו מרבו עד משה רבינו ושמו מקראות הללו לא לדרוש גזירה שוה נכתבו: **ואנוסה הסגאה לפניו במלות**. סוכה נאה לולב נאה לציט נאה: **ואד יעלה מן הארץ**. שמע מינה ענייני גידולי קרקע נינהו וסוכה מענייני ילפינן שהרי זכר לענבי כבוד הוא דכתיב כי צסוכות הושבתי ומתרגמינן ארי במטלות עניי: **אין מקבל עומאה**. דלא נאמרה עומאה אלא ככלים ואוכלין ומשקין ואדם וזה אינו אחד מאלה: **עניי כבוד היו**. סוכות שאמרו הכתוב שהשיבם במדבר: **סוכות ממש**. מפני החמה בשעת חנייתן היו עושים סוכות: **מאי איכא למימר**. מי יאמר לנו שלא היו מסוכות ככלים וצגדים ועורות: **כי חגיגה**. כל דמה לרזי יומין גדולי קרקע הן שמן הקרקע גדילים וגיונין אכל דגיס ומלת וכמיהן ופטריות לאו גידולי קרקע נינהו וגבי מעשר קרינן להו לכהמות גידולי קרקע דלמך קרא (דברים ד') ונתתה הכסף ככל אשר תאוה נפשך וגו' מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע וכו'. ומיהו כיון דלא קמה מילתיהו(י) דרזי יומין דהא פרכינן עלה אי מה חגיגה דעלי חיים וכו' וילפינן טעמא מוגרן

בעיני כנף בשעת פתיל וליכא קמ"ל מיתובי תלאן ולא פסק ראשי חוטין שלהן פסולין מאי לאו פסולין לעולם ותויבתא דרב אמר לך רב מאי פסולין פסולין עד שיפסקו ושמואל אמר פסולין לעולם וכן אמר לוי (ט) פסולין לעולם וכן אמר רב מתנה אמר רב שמואל פסולין לעולם איכא דאמרי אמר רב מתנה בדידי הוה עובדא ואתאי לקמיה דמר שמואל ואמר לי פסולין לעולם מיתובי תלאן ואחר כך פסק ראשי חוטין שלהן פסולין ועוד תניא גבי סוכה יתעשה (ט) ולא מן העשוי מכאן אמרו הדלה עליה את הגפן ואת הדלעת ואת הקיסוס וסיכך על גבן פסולה היכי דמי אילימא בשלא קצצן מאי איריא משום תעשה ולא מן העשוי תיפוק ליה דמחוברין נינהו אלא בשקצצן וקתני פסולה וש"מ דלא אמרינן קציצתן זו היא עשייתן ותויבתא דרב אמר לך רב הכא כמאי עסקינן דשלפניהו שלופי דלא מינכרא עשיה דידהו מכל מקום תלאן ואח"כ פסק קשיא לרב קשיא לימא כתנאי (ט) עבר וליקטן פסול דברי רבי שמעון בר יהוצדק וחכמים מכשירין סברוה דכ"ע (ט) לולב צריך אגד וילפינן לולב מסוכה דכתיב גבי סוכה תעשה ולא מן העשוי מאי לאו בהא קא מיפלגי דמאן דמכשיר סבר אמרינן גבי סוכה קציצתן זו היא עשייתן וגבי לולב גבי אמרינן לקיטתן זו היא עשייתן וגבי לולב נמי לא אמרינן לקיטתן זו היא עשייתן לא רב"ע לא אמרינן גבי סוכה קציצתן זו היא עשייתן (ט) והכא במילף לולב מסוכה קמיפלגי מאן דמכשר סבר לא ילפינן לולב מסוכה ומאן דפסיל סבר ילפינן לולב מסוכה ואב"א אי סבירא לן דלולב צריך אגד כולי עלמא לא פליגי דילפינן לולב מסוכה והכא בהא קמיפלגי מר סבר צריך אגד ומר סבר אין צריך אגד ובפלוגתא דהני תנאי דתנאי לולב בין (ט) אגוד בין שאינו אגוד כשר ר' יהודה אומר אגוד כתיב התם ולקחתם אגודת אוזב וכתוב הכא ולקחתם לכם ביום הראשון מה להלן באגודה אף כאן נמי באגודה ורבנן לקיחה מלקיחה לא ילפינן כמאן אולא הא דתנאי לולב מצוה לאוגדו ואם לא אגודו כשר אי ר' יהודה כי לא אגדו אמאי כשר אי רבנן אמאי מצוה לעולם רבנן היא ומשום שנאמר (ז) אלי ואנוהו (ט) התנאה לפניו במצות: זה הכלל כל דבר שמקבל טומאה כו': מה"מ אמר ריש לקיש אמר קרא (ט) ואד יעלה מן הארץ מה אד דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ הניחא למ"ד ענני כבוד היו אלא למ"ד סוכות ממש עשו להם מאי איכא למימר דתנאי (ט) כי בסוכות הושבתי את בני ישראל ענני כבוד היו דברי ר' אליעזר (ט) ר"ע אמר סוכות ממש עשו להם הניחא לר"א אלא לר"ע מאי איכא למימר כי אתא רב דימי א"ר יוחנן אמר קרא יחג הסוכות תעשה לך מקיש סוכה לחגיגה מה חגיגה דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ אף סוכה דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ אי

ומיקנך לא סמכינן עלה לאכשורי לסקך צעורות דנהי דגידולי הארץ איקרי על שם שהארץ מגדלתן דמרה ופרנסה אכל גידולים מן הארץ לא אקרי אלא דבר הזומח מן הקרקע ולא דמהות דמיא דהשוכר את הפועלים (ב"מ ד' פט.) פועלים אוכלין דבצר שגידולו מן הארץ וגמר מלא תתקום שור דגישו מה דיש מיוחד דבר שגידולו מן הארץ כו' י"א החולב והמכנף והמגנן אלמא לאו גידולין מן הארץ קרי להו תנא: פסולת

(א) לקמן יב טו. לג., (ב) לקמן לג. ע"ש ג, (ג) לקמן לז: וש"ט, (ד) לקמן לז., (ה) שם [מספתי פ"ב (י"א) מנחות כו, (ו) זביר (ז) שבת קלג: מילתא פרשת בשלת, (ז) נתי"כ איתא ר"א חומר סוכת ממש היו ור"ש חומר עני כבוד (ח) [מלתיה יע"ז], (ט) וכן כתבו חוס' מה י. ד"ה אמר וי"י חוס' ע"ז ע. ד"ה דלמך וכו',

הגהות הב"ח

(א) גב' לוי ושמואל אמר פסולין לעולם וכן אמר: (ב) ר"ש ד"ה ואיצטעו אימא וכו' דכ"ע ילפי לולב:

מוסף רש"י

תעשה ולא מן העשוי. כפסול (לקמן ב' טו. ג.), עבר וליקטן. לעניי היום סוכות מעלין ומן אס מיטען כשר ואין מנעטין דז"ט משום שנינו שזומח למתקן לוי ומכשירו ואס עבר ומעטן פסול (לקמן ג.).

רבינו הגאון

רבינו הגאון (דמשק) זו היא עשייתן, וחכמים סבירי וני מילי סוכה אבל לולב אמרינן ליקטתן זו היא עשייתן. איבעית אגוד, ואגודתו זו היא עשייתן, ויליף לולב מסוכה, וחכמים אמרינן לולב אין צריך אגוד ולקייטתן זהו עשייתן, וכפליגתא דהני תנאי, חכמים דמכשירין אס מיטען כותא קמא דתני לולב בין אגוד בין לא אגוד כשר. ואוקימנא נמי להא דתנאי סתמא, לולב מצוה לאוגדו לא אגוד כשר, כרבנן דמכשירי בשאינו אגוד, אבל מצוה לאוגדו משום זה אלי ואנוהו, ותנא קמא דתני עבר וליקטן פסול, כר' יהודה דתני אגוד כשר שאינו אגוד פסול, וסוגיא דבר הכלל דבר פירוש איליבא דר' אליעזר דאמר הא [ד]חכמים כי צסוכות הושבתי, אותם סוכות עניי כבוד היו. בעיני סוכה כעין אותם הסוכות, מה עניי כבוד שהן עולים מן הקרקע ואין מקבלים טומאה, כדכתיב ואד יעלה מן הארץ, תנא הענין שהוא גידולי קרקע ואינו ככלי המקבל טומאה, אף סוכה כמו כן בעינן, שפיר. אלא לר' עקיבא דאמר סוכות ממש היו, מנא ליה דבר שגידולו מן הארץ ואינו מקבל טומאה. ואתינן לפרושא מהאי קרא מדכתיב חג הסוכות, ופשיטין חג דכתיב הכא בהמה שחונג בה הוא, ואיתקש סוכה לחגיגה, מה בהמה גידולי קרקע ואינה מקבלת טומאה אף סוכה כמותה,

(א) אולי י"ל ולכן לא אמרינן דליקטתן זכו עשייתן.